

Institutionen för ekonomi och IT
Avdelningen för medier och design

Sociala medier - den moderna fritidsgården

– Ett föräldraperspektiv på tonåringars användning av sociala medier

Sandra Liljeblad

Rebecca Millby Erlandsson

Kandidatuppsats, 15 hp

Examensarbete i medieinformatik

Vårterminen 2022

Handledare: Sara Willermark

Examinator: Beata Jungselius

Social media - the modern community youth center

A parent's perspective on teenagers usage of social media

Sandra Liljeblad
Rebecca Millby Erlandsson

Abstract

Social media is widely used amongst teenagers today. Studies show that the aftermath of using social media is both positive and negative. The generation of parents that currently have teenage children did not grow up to the same extent of a digital era or under the same conditions during the digitalization as their teenage children. They were not able to use social media platforms to the same extent as the usage is today. This study aims to, through qualitative interviews, illuminate to what extent this generation of parents addresses their teenage children's social media usage based on their knowledge, attitudes, and strategies. The qualitative interviews consisted of eight parents of children in 13-17 years old. The theoretical framework used is *Affordance*, *The digital native* and *Onlife*. The results show that the majority of the parents inform their children of the risks of social media usage rather than setting boundaries and rules. With this trust the parents expect their children to inform or discuss any concerns with them. It also appears that parents believe their children have more knowledge and experience regarding social media than themselves and therefore there is little or no concern regarding exposure to bullying or harassment.

Publisher:	University West, Department of Economics and Informatics SE-461 86 Trollhättan, SWEDEN Phone: +46 520-22 30 00 Fax: +46 520-22 30 99
Examiner:	Beata Jungselius
Advisor:	Sara Willermark, HV
Subject:	Media informatics
	Language: Swedish
	Date: May 12, 2022
Keywords	Social media, parents, digitization

Sociala medier - den moderna fritidsgården

Ett föräldraperspektiv på tonårsbarns användning av sociala medier

Sandra Liljeblad
Rebecca Millby Erlandsson

Sammanfattning

Sociala medier används idag i en mycket stor utsträckning av tonåringar. Enligt forskning visar det sig att följderna av att använda sociala medier både har positiv och negativ inverkan. Den generation föräldrar som idag har tonårsbarn har inte i samma utsträckning vuxit upp under den digitala eran eller under digitaliseringen som deras barn har gjort och har inte använt sociala medier i samma utsträckning som det används idag. Studiens syfte är att öka kunskapen om föräldrars inställning till deras barns användning av sociala medier utifrån deras kunskaper, attityder och strategier. Respondenterna för den kvalitativa intervjun bestod av åtta föräldrar till tonårsbarn i åldrarna 13-17 år. De teoretiska begrepp som används i studien är *Affordance*, *The digital native* samt *Onlife*. Resultatet visar att majoriteten av föräldrarna informerar sina barn om vad som kan hända på sociala medier hellre än att sätta gränser och regler i hemmet. Utefter det litar föräldrarna på att barnen kommer till dem och pratar om de skulle stöta på något som tynger dem. Det framkommer även att föräldrarna upplever att deras barn har mer kunskap kring sociala medier än de själva och därför finns inte heller någon oro kring utsatthet för mobbning eller liknande.

Utgivare:	Högskolan Väst, Institutionen för Ekonomi and IT 461 86 Trollhättan Tel: 0520-22 30 00 Fax: 0520-22 30 99	
Examinator:	Beata Jungselius	
Handledare:	Sara Willermark, HV	
Huvudämne:	Medieinformatik	Språk: Svenska
Nivå:	Kandidatnivå	Poäng: 15
		Datum: 12 maj, 2022

Nyckelord: Sociala medier, föräldrar, digitalisering

Förord

Först och främst vill vi tacka vår handledare Sara Willermark för ett bra samarbete och för alla trevliga möten som har lett till goda och bra diskussioner som vi har kunnat ta del av i vårt arbete. Vi vill också tacka alla respondenter som ställde upp och gjorde det möjligt för oss att samla in den information som vi önskat, så stort tack för all er tid.

Idén om att skriva kring barns användning kom tidigt till oss. Vi båda har intresserat oss av barns aktivitet på sociala medier och andra digitala kanaler under vår studietid. Därav har vårt arbete varit väldigt intressant och lärorikt.

Vi satte från början upp ett mål om att vi skulle fördela arbetet jämt mellan oss och det har fungerat väldigt bra. Vi har funnits för varandra och båda har tagit ansvar för att arbetet ska flyta på för att uppnå de delmål vi har haft under tidens gång.

Sist men absolut inte minst vill vi tacka alla nära och kära som funnits där för oss under arbetets gång och under vår studietid som har lett fram till detta.

Innehållsförteckning

ABSTRACT.....	ii
SAMMANFATTNING.....	iii
FÖRORD.....	ix
1. INTRODUKTION	1
1.1 SOCIALA MEDIER OCH DESS UTVECKLING	1
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	3
2.1 AVGRÄNSNINGAR	4
3 TIDIGARE FORSKNING.....	4
3.1 FINNS DET SAMBAND MELLAN PSYKISK OHÄLSA OCH SPENDERAD TID PÅ NÄTET.....	4
3.2 ANVÄNDNINGEN AV SOCIALA MEDIER.....	5
3.3 UNGA PÅ NÄTET OCH FÖRÄLDRARS MEDVETENHET KRING BARNNS ANVÄNDNING.....	6
3.4 BEROENDE OCH PÅVERKAN AV SOCIALA MEDIER	7
4. TEORI	8
4.1 AFFORDANCE.....	8
4.2 ONLIFE.....	9
4.3 THE DIGITAL NATIVE.....	9
5. METOD	11
5.1 URVAL	11
5.2 INTERVJUNS UPPLÄGG.....	12
5.3 FORSKNINGSETISKA PRINCIPER.....	13
5.4 ANALYS AV INTERVJUMATERIAL	14
5.5 METODREFLEKTION	15
6. RESULTAT OCH ANALYS	16
6.1 FÖRÄLDRARNAS KUNSKAP OM BARNNS ANVÄNDNING AV SOCIALA MEDIER	16
6.1.1 DE INSATTA	16
6.1.2 DE OBRYDDA	17
6.2 FÖRÄLDRARNAS INSTÄLLNING TILL BARNENS SOCIALA MEDIEANVÄNDNING	17
6.2.1 ÖVERVÄGANDE POSITIV INSTÄLLNING	18
6.2.2 SKEPTISK INSTÄLLNING	19
6.3 FÖRÄLDRARNAS STRATEGIER	21
6.3.1 REGLERAD ANVÄNDNING	21
6.3.2 OREGLERAD ANVÄNDNING.....	22
7. DISKUSSION.....	23
7.1 KÄNNEDOM OM RESPONDENTER.....	23
7.2 RESPONDENTERNAS KUNSKAPSNIVÅ KRING ÄMNET	24
7.3 SKÄRMTID.....	25
7.4 REFLEKTION KRING ARBETET	25
8. SLUTSATSER	26
KÄLLFÖRTECKNING.....	27
BILAGOR	
INTERVJUGUIDE.....	32

1. Introduktion

Internet och medier har fått en större roll i människors liv, både på fritiden men också i arbetet och skolan. Internetstiftelsen (2018) skriver att det konstant dyker upp fler nya sociala plattformar. Statens medieråd (2019) förklarar att forskning även visar att antalet timmar vi lägger på sociala medier per vecka har ökat, där användningen ser lite olika ut beroende på användarens ålder. Av befolkningen i Sverige är det 9 av 10 personer som använder internet varje dag. Det sker en ökning varje år där användningen kryper neråt i åldrarna. Det finns intensiva diskussioner i samhället gällande sociala mediers påverkan på bland annat unga. Denna diskussion intensifierades på nytt när visseblåsaren Frances Haugen, tidigare anställd på Facebook, uttryckte tvivel kring 10-åringars säkerhet när det kommer till användning av Instagram, som också ägs av Facebook (Bergin, 2021). I korthet läckte Haugen dokument som påvisade hur Facebook inte jobbar lika mycket på att förhindra hot och hat som de själva påstår sig göra. Detta trots flertalet skandaler de fått emot sig genom åren. Haugen påstår även att Facebooks användare har vilseletts med desinformation, vilket företaget förnekar. Händelser likt denna väcker frågor, inte minst hos föräldrar som inte vet hur man ska agera gentemot sina barns sociala medieanvändning när det kommit ut att det finns mycket desinformation som bland annat sprids (Folkhälsomyndigheten, 2020), där sociala medier numera är den plattform där det sprids som mest.

Det pågår diskussioner om huruvida digitala medier faktiskt är farligt eller inte. Det finns forskning som påvisar både negativa effekter men också positiva effekter av den stora användningen av sociala medier. Akram och Kurams (2017) studie behandlar både de negativa och positiva sidorna med sociala medier utifrån olika samhällsperspektiv. De tar exempelvis upp sociala mediers fördelar och nackdelar utifrån hälsa, utbildning och barn och ungdomar, där det visar sig att varken fördelarna eller nackdelarna väger tyngre än det andra.

1.1 Sociala medier och dess utveckling

Sociala medier är ett samlingsnamn för kommunikativa plattformar där användarna genom bild, ljud och text kommunicerar med varandra. År 2004 myntades begreppet "Web 2.0", eller den "sociala webben" som den också kallas. Med detta begrepp åsyftas att användarna av en webbsajt eller sociala medier, både är med och bestämmer över innehållet, men även kan kontrollera det (Carlsson 2010, s. 8).

Sociala medier används till stor del för att både skapa och bibehålla kontakter, lokalt som globalt. Genom sociala medier får vi människor möjlighet till sociala sammanhang. Genom de globala samspelet inom sociala medier finns det möjligheter att hitta engagemang världen runt. Genom att integrera, engagera och dela med sig av innehåll kan människor skapa sociala kontakter som tidigare inte var möjlig. Tidigare hade vi människor en social krets bland våra närmaste. Idag kan vi dela intressen med människor världen runt (Fuchs, 2017). De sociala begränsningarna som annars varit ett problem är nu i princip obefintliga och har istället fått en

annan innebörd. Att integrera med andra online är ett sätt att upprätthålla en relation. De sociala medier som dominerar i dagsläget är Facebook, Youtube och Instagram. I det yngre åldersspannet används även Snapchat och TikTok i en större utsträckning än vad de äldre åldersgrupperna gör (Internetstiftelsen 2021).

Vårt digitala liv är en större självklarhet idag. Det är stora skillnader på hur det digitala livet ser ut idag jämfört med hur det var innan digitaliseringen, specifikt för föräldrar med barn i tonåren. Föräldrarna har inte vuxit upp på samma sätt som deras barn vuxit upp med den teknik som finns idag. Föräldrarna hade andra möjligheter och förutsättningar när de var i samma ålder som deras barn är idag, vilket har resulterat i att föräldrarna har fått sätta sig in i och anpassat sig efter digitaliseringen och i den digitala utvecklingen som pågår medan barnen har fötts in i den. Detta kan ha lett till de oroligheter som finns kring användningen hos barn och ungdomar. Föräldrar, vårdgivare och lärare har slagit larm om ökad orolighet avseende barnens användning av sociala medier (Odgers och Jensen, 2020). Den ökade oron över barnen sammanfaller med den markanta ökningen av användning på sociala medier under samma tidsperiod. I relation till ökningen av användningen finns det möjligheter till att påståenden dykt upp om att sociala medier driver förändringar i depressiva symtom och i självmordsbeteenden. Men där ingen forskning kunnat visa på att dessa påståenden skulle vara sanna (Odgers och Jensen, 2020). Faktumet att dessa trendlinjer ökar samtidigt betyder naturligtvis inte att det ena fenomenet orsakar det andra. Ändå har användningen av sociala medier och digital teknik snabbt blivit ett sätt att förklara den plötsliga ökningen i depression och relaterade problem hos unga och framförallt hos flickor (Odgers och Jensen, 2020).

Folkhälsomyndigheten (2020) förklarar begreppet psykisk ohälsa med att ha flera omfattande tillstånd. Vidare framhålls att alla har olika grader av psykisk ohälsa, alltifrån enstaka mildare besvär till att ha allvarliga psykologiska besvär. Forskningsrådet (2021) för hälsa, arbetsliv och välfärd skriver att psykisk ohälsa är ett betydande hälsoproblem i Sverige och resterande delar av världen. Den psykiska ohälsan är ett väldiskuterat ämne och framför allt när det kommer till den psykiska ohälsan hos barn (Forte, 2021). I studien jämförs undersökningen som skedde 2015 med den som gjordes 2021. Resultatet i deras studie visar hur den psykiska ohälsan har ökat, främst bland unga vuxna. Forte skriver att svåra besvär med oro och ångslan är en återkommande fråga både i Folkhälsomyndighetens och SCB:s undersökningar. Besvären verkar ha ökat 3–4 gånger hos unga vuxna de senaste 6 åren. Psykiska besvär såsom stresspåverkan, nedstämdhet, ångest och sömnsvårigheter rapporteras vanligt förekommande i hela befolkningen vid en självskattning skriver organisationen suicide zero (2022). År 2020 uppgav 41% att de hade problem med något av ovan nämnda besvär. Utav dessa uppgav 6% att besvären var svåra skriver suicide zero (2022). De nämner också att diagnosen depression, har totalt 5 % av befolkningen i Sverige. En underdiagnostik kan finnas av en rad orsaker (Suicide zero 2022), det kan vara olika i olika befolkningsgrupper.

I och med att barn befinner sig på sociala plattformar finns också risker kopplade till nätet. Utsatthet kan komma till uttryck på flera sätt. Det man oftast förknippar med utsatthet är mobbning och rent fysiska element såsom att någon blir slagen, knuffad, retad eller utfrys av en person eller grupp. Men utsatthet förekommer idag till stor grad genom nätet där barn blir

utsatta genom olika kränkningar (Kowalski, Limber, 2008 & Folkhälsomyndigheten, 2020). Mobbning eller utsatthet kan som sagt handla om flera olika saker, men den gemensamma nämnaren är när dessa saker sker upprepade gånger mot den utsatte. Allt från yttrande av elaka ord till att man idag också kan ta till de olika sociala medierna genom att lägga ut elaka saker eller kränkande bilder (Kowalski, Limber, 2008). Det handlar inte om hur grova ord som utdelas eller vad som läggs ut utan det avgörande är vad den utsatte upplever. Vi alla upplever saker olika och det är individens upplevelser som är det viktiga (Kowalski & Limber, 2008). Dessa risker kan vara en anledning för föräldrar att kontrollera barns användning av sociala medier. Samtidigt blev barnkonvention svensk lag den 1 januari 2021. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Tidigare har det inte funnit några regler eller bestämmelser som berör de frågor som tas upp inom avtalet. Konventionen innehåller bestämmelser och människorättigheter för barn (Unicef, 2021). Några exempel som tas upp i konventionen handlar om hur barn har rätt till ett privatliv och barns rätt att få uttrycka sin mening och höras. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (Unicef, 2021). Barn har rättigheter i samhället och som förälder eller vårdnadshavare har man en roll där man måste se till att barnet har en möjlighet att uppnå detta. Föräldern måste se till barnets bästa i alla situationer utan att kränka barnets rättigheter (Unicef, 2021).

2. Syfte och frågeställning

Ungdomars användning av sociala medier kan kopplas till både positiva och negativa effekter. Bland annat finns det positiva delar i enkelheten kring att hitta ett socialt sammanhang över sociala medier, kontaktnät med vänner, familj eller människor man delar samma intressen med (Fuchs, 2021). Negativa bitar benämns oftast kring risken för utsatthet, mobbning (Kowalski & Limber, 2008) men också den tid människor lägger på sociala medier. Användningen av dessa medier är någonting som ökar med åren, speciellt hos de barn som befinner sig i tonåren. Syftet med den här studien är att få kunskap om föräldrars inställning till sina barns användning av sociala medier. Studien ämnar också att ta reda på vilka metoder föräldrar använder för att hålla koll på sina barns användning, oavsett om de har några eller inte. Med föräldrar som kommer från en generation som inte vuxit upp i det digitala samhälle som kraftigt etablerats de senaste åren blir det därför intressant att se hur de förhåller sig, men också hur de själva tycker att man ska förhålla sig till sina barns digitala aktiviteter. År 2021 framkom det från Internet Stiftelsens årliga studie att föräldrar ansåg att det fanns fler regler i hushållet kring medieanvändningen än vad barnen själva ansåg.

Frågeställningarna som kommer att besvaras under denna studie är:

- Hur uppger föräldrar att de förhåller sig till sina tonårsbarns sociala medieanvändning?
- Vilka strategier har föräldrar gentemot sina tonårsbarns användning av mobil och sociala medier?

2.1 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa oss till att studera föräldrar som har barn mellan 13-17 år. Att vi valt barn mellan 13-17 år är på grund av att i denna åldern använder 100% av dem sociala medier varje dag (Internetstiftelsen, 2021). Fokus kommer däremot att ligga på föräldrarna och deras roll i barnens medieanvändning. Vi har behövt begränsa studien vilket innebär att vi inte inkluderat barnperspektivet, även om det hade varit relevant att studera. Vi har exempelvis inte heller tagit den socioekonomiska bakgrunden med flera i beaktning för studien.

3 Tidigare forskning

Under kapitlet kommer vi att ta upp vad tidigare forskning identifierat gällande barns och föräldrars användning av sociala medier. Detta i syfte om att belysa vad viss forskning kopplat till ämnet säger, men även vad forskningen identifierat gällande föräldrars medvetenhet.

3.1 Finns det samband mellan psykisk ohälsa och spenderad tid på nätet

Ungdomar spenderar en allt större del av sin tid online och är ansluta till varandra genom den digitala tekniken. Tiden som spenderas online har nått rekordhöjder och har därmed lett till en ökad orolighet hos gemene man, en oro som grundar sig i att detta ska vara skadligt för ungdomars mentala hälsa att spendera för mycket tid online. Odgers och Jensen (2020) skriver att påståendet om att den psykiska ohälsan har starka samband med den spenderade tiden online endast är grundade i opålitliga och svaga källor. Istället menar författarna på att den digitala tekniken är här för att stanna och oavsett kommer att vara en stor del i våra liv, och framför allt i våra barns liv. Vidare skriver de att man därmed istället skulle förespråka den nya tekniken och informera hur den nya tekniken ska användas för att kunna uppnå en värdefull källa för socialt stöd (Odgers och Jensen, 2020).

I flera internationella studier från 2000-talet påstås det finnas ett tydligt samband mellan barn och ungdomars spenderade tid på nätet och sociala medier i relation till depression, ångest och andra psykologiska besvär (Marino, Gini, Alessio & Marcanronio, 2018; Best, Manktelow & Taylor, 2014; McCrae, Gettings, & Purssell, 2017). Samtidigt menar Odgers och Jensen (2020) att det i praktiken är svårt att veta om den senaste tidens farhågor om ungdomars användning av digital teknik är befogad. Farhågorna skapar begränsningar och riktlinjer som i verkligheten inte är berättigade. Studien menar att professionella organisationers riktlinjer till hur föräldrar, pedagoger och institutioner ska hantera situationerna baseras på ofullständiga och ofta motsägelsefulla studier och resultat. I metastudier som undersöker huruvida nätbaserade aktiviteter och mental ohälsa korrelerar saknas tydliga svar kring på om det finns samband mellan psykisk ohälsa och spenderad tid på nätet. Det finns studier som påvisar på både små negativa och positiva samband, samt inget samband alls. Inga bevis finns på att det skulle vara den orsakande faktorn, men det kan vara en del i det hela (Odgers och Jensen, 2020).

3.2 Användningen av sociala medier

Internetstiftelsen klargjorde under deras senaste undersökning att 94% av de över 16 år i Sverige använder internet. Detta i kontrast till stiftelsens undersökning från 2010, där 85% av befolkningen använde internet dagligen (Internetstiftelsen, 2021). Med åren har gruppen icke-användare minskat och det har kommit att bli en alltmer självklar bit i vårt vardagliga liv att använda nätet och sociala medier. I undersökningen åskådliggörs även hur användningen skiljer sig mellan de olika åldersgrupperna. Det som sticker ut är hur hög den dagliga användningen är hos de yngre (Internetstiftelsen, 2021) jämfört med de äldre. Den äldre gruppen ligger inte alls på en nivå i närhet med de siffror som presenteras för de yngres användning. I undersökningen har stiftelsen frågat om de unga själva upplever att de har en hög användning av internet. Resultatet visar att de unga menar på att de genom sociala medier uppnår en hög social närvaro och inte ser några problem med deras användning. Till frågan om de yngre känner sig utanför genom sociala kanaler presenteras det väldigt låga siffror till skillnad från de äldre som ser ett högt utanförskap i användningen. Detta kan bero på andra aspekter mer kopplade till åldern.

Manotipya och Ghazinour (2020) skriver hur omedvetna användare är av risker som tillkommer på sociala medier av att dela information. Vilket dem tror sig ha en grund i att användare saknar eller inte har en tillräckligt stor kunskap om sina rättigheter eller hur man skyddar sin integritet på sociala medier. Vilket de anser vara oroande när man ser till barns integritet på sociala medier (Manotipya och Ghazinour, 2020). De förklarar hur föräldrarna sätter barnens första digitala spår genom att dela bilder eller annat på barnen redan innan barnet kan vara fött och därefter tills att barnen själva inte vill synas på deras föräldrars medier. Barnens information delas ofta på nätet av deras föräldrar eller vårdnadshavare innan barnen själva har möjlighet att hantera informationen eller förstå sig in i vad det kan ha för konsekvenser. Författarna förklarar att föräldrarnas perspektiv på användningen är att integriteten online är både förvirrande och subjektiv. Författarna skriver i studien om hur forskare tidigare har försökt att få användare att förstå innebörden tydligare av att dela material över sociala medier, detta för att skapa större kunskaper hos användare. Termen "delning" används för att förklara föräldrarnas handlingar när de lägger upp eller delar sina barns personliga information på sociala nätverk. En studie av Steinburg (2017) diskuteras det om en fördjupad juridisk analys kring de konflikter som finns mellan föräldrarnas roll som ansvariga för sina barns personliga information och som författare om sina barns personliga berättelser. En annan fara som finns är när främlingar online kan spara ned, ändra och därefter lägger upp foton av avklädda barn som tidigare postats av sina föräldrar när de var i badkaret, pottränas, barnet tog sina första steg etc (Steinburg (2017)). De egentligen personliga bilderna kan lätt bli olämpliga bilderna av barnen i någon annans syfte. Dessa incidenter skulle kunna påverka barns psykiska hälsa under barnens senare och följande år (Steinburg (2017)). Föräldrarna sätter barnens digitala identitet långt innan barnen själva öppnar sitt första mail skriver Steinberg (2017). Där hon menar att genom föräldrarnas delningar på deras föräldraliv och hur dem väljer att visa sitt föräldraskap sätter ramar för barnets digitala identitet långt innan dem själva börjar att använda medier.

Akram och Kuram (2017) skriver i deras studie om de positiva och negativa effekterna av sociala medier i samhället, hur effekterna varken är det positiv eller negativ utan att det båda delarna förekommer inom sociala medier i samhället. De positiva delarna som de nämner i deras studie är främst kring de verktyg som möjliggörs med hjälp av sociala medier. Både för privatpersoner men också främst för företag och när det kommer till en professionell användning på olika plan såsom marknadsföring, affärsmöjligheter m.m (Akram och Kurams, 2017). Sociala medier ger också vårdpersonal verktyg för att dela information och främja hälsobeteenden, dels för att engagera sig med allmänheten och för att utbilda och interagera med patienter, studenter och kollegor. De menar att det är uppenbart att sociala medier har en tydlig konsekvens på hälso- och sjukvårdssystemen (Akram och Kurams, 2017). De negativa delarna som tas upp är främst kopplade till cybermobbing, som innebär en typ av trakasserier som begås med hjälp av digitala nätverk och medier.

3.3 Unga på nätet och föräldrars medvetenhet kring barns användning

I Internetstiftelsens undersökning från 2021 redogörs för hur oron har ökat kring ungas användning av sociala medier. Oron grundar sig i hur utsattheten för näthat har ökat, främst bland unga på högstadiet och gymnasiet, men också bland personer med någon typ av funktionsnedsättning (Internetstiftelsen, 2021). Bland högstadie- och gymnasieelever har en av tio blivit utsatta för någon typ av näthat eller kränkning via sociala medier under årets gång. Internetstiftelsen har undersökt hur föräldrarnas uppfattning ser ut kring deras kännedom om vad deras barn gör på nätet. Föräldrarna i studien uppger att de har en god kännedom kring vad deras barn gör. Detta samtidigt som de flesta barnen i studien uppger att föräldrarna inte känner till allt. I Sverige använder i stort sett alla skolbarn internet. 99% av 8-19 åringar använder nätet där de flesta uppger att deras föräldrar inte vet om allt de gör online (Internetstiftelsen, 2021). Barnen har en helt annan användning av sociala medier i jämförelse kring vad föräldrarna har. Det skapar därmed okunskap kring föräldrar och barns användning. I undersökningen känner 3 av 10 föräldrar att de skulle vilja ha mer insikt i vad deras barn gör på nätet, främst föräldrar till barn som går i högstadiet (Internetstiftelsen, 2021).

I en studie där man undersökte föräldrarnas inställning till barns användning av datorer och deras spenderade tid såg föräldrarna på användningen som positiv. Främst då föräldrarna antydde på att barnens datorkunskaper skulle ha en stor påverkan och positivitet kring barnens framtid (Hatzigianni och Margetts, 2014). Föräldrarna hänvisade främst till de arbetsmöjligheter som skulle finnas ifall barnen hade goda datorkunskaper. Därav visade föräldrarna en god inställning inför att barnen spenderade tid på datorn men under vissa gränser (Hatzigianni och Margetts, 2014). Föräldrarna hänvisade också till sambanden mellan att barnens användning och deras självständighet, därmed såg inte föräldrarna att det var någon mening med att sätta sig in i vad deras barn gjorde på datorerna eller i vilka spel de spelade. Föräldrarnas engagemang ansågs inte vara nödvändigt i barnens utveckling (Hatzigianni och Margetts, 2014).

Ett intressant ämne i undersökningen kretsar kring hur föräldrarna anser det vara viktigt med regler kring internetanvändningen för deras barn. Stiftelsen har i undersökningen frågat både föräldrarna men också barnen kring regler. Resultatet visar att föräldrarna i högre grad än barnen anser att det finns regler för medieanvändningen. Det tyder också på att det finns skillnader kring hur regler distribueras till flickor eller pojkar. Pojkar får i högre utsträckning regler för deras användning än vad tjejer får. En orsak till detta kan vara att man tydligare ser pojkarnas användning förknippat till datorspel med mera och att flickornas användning förknippas till mobilen där det blir allt mer otydliga ramar. Dessa påståenden stärks också i huruvida föräldrarna i studien som Hatzigianni och Margetts (2014) gjorde för att undersöka föräldrarnas attityder till barnens datorvanor, där föräldrarna såg positivt på användningen.

3.4 Beroende och påverkan av sociala medier

Under 2021 använde 99% av barn mellan 8-19 år internet. Av de barn som gick på lågstadiet använde 96% av dem internet, 98% av mellanstadieelever och 100% av de som gick på högstadiet och gymnasiet. En stor anledning till den breda användningen beror på att skolorna har behövt digitaliseras i takt med samhällets förändringar, och inte minst beroende på den pandemi som vi under 2021 och tidigare levte i då skolor har fått undervisa på distans (Internetstiftelsen 2021). Enligt Statens medieråd (2020) framkommer det att det endast på två år har skett en ökning med 13% bland de yngre barnen när det kommer till medieanvändning, där flickor stod för den större delen. Appel (2021) skriver en artikel för lärarförbundet om hur mobilanvändningen hos barnen kan skapa problem i skolan, inte minst när det gäller inläringen och koncentrationen i skolan. Att spela, chatta och se på videor i mobiltelefonen är något som lockar barnen mer än att studera och göra skoluppgifterna (Appel 2021). Han upplyser om hur viktigt det är att förklara för barnen på ett bra sätt och få dem att förstå hur man använder mobilen på ett ansvarsfullt sätt. Appel (2021) uppmanar föräldrar om att se över vad det finns för verktyg för att kunna kontrollera och se över barnens användning.

Det finns forskning som visar hur grundarna bakom de sociala plattformarna undersökt hur belöningssystemet i hjärnan fungerar vid användandet av sociala medier (Hansen, 2019). De slutsatser man kunde dra vid denna studie var att hormonet dopamin ökar i hjärnans belöningssystem vid användandet av de sociala plattformarna. Dopamin skapar en känsla hos oss människor som ger oss glädje, kreativitet och entusiasm. När en ökning av detta hormon sker vid händelser som är positivt överraskande för hjärnan kan det leda till ett beroende då man kan börja sukta efter det mer och mer. Denna typ av beroende kan dock också leda till att man skapar depressiva symtom då man skapar ett beroende av en bekräftelse på något du kanske har publicerat på exempelvis Instagram, men inte får den (Hansen, 2019).

Statens medieråd (2020) har sedan 2012 undersökt huruvida barn och unga uppfattar deras egen användning av medier. Med årens gång visar det sig att de själva uppfattar att de använder medier "för mycket". Denna uppfattning har också ökat i takt med ökningen av användandet av digitala medier.

4. Teori

De teorier som vi har valt att använda i vår studie beskriver hur människor agerar i relation till artefakter och centrala begrepp om att leva i ett digitaliserat samhälle. Detta för att kunna hitta kopplingar till vår frågeställning och därmed kunna förklara föräldrars perspektiv på deras barns nätbaserade aktiviteter.

4.1 Affordance

Begreppet affordance myntades år 1977 av psykologen James J. Gibson. Gibson använder begreppet för att förklara relationer mellan omvärlden och en aktör. För Gibson handlar affordances om relationer. Att det ska vara en del av naturen och de behöver nödvändigtvis inte vara synliga eller ens uppfattade. Han menar att affordances existerar oberoende om aktören uppfattar dem eller inte. Han anser att många affordances är för oss ännu oupptäckta (Gibson, 1977). Han menar att vi människor uppfattar objekt utifrån hur artefakten erbjuder oss en handling. Sammanfattningsvis stod Gibson (1977) för att affordance alltid finns där även fast vi inte uppfattar det och att affordance innebär att användandet eller ändamålet av en resurs går utanför dess förutbestämda syftet. Affordance riktar sig emot de möjligheter som kan urskiljas i resurser av olika slag.

I och med vår världs utveckling har man också kommit att utveckla och förklara begreppet affordance under andra premisser. Forskaren och professorn Donald Norman beskriver begreppet enligt följande: Affordance som kan vara en artefakt i grunden har en handlingsmöjlighet i relationen mellan användare och artefakt, det vill säga att användaren bestämmer hur artefakten hanteras (Norman, 1999). Som ett exempel, en person blir tilldelad en spade för att gräva en grop, men personen använder istället spaden för att nå upp till äpplena som sitter långt uppe i trädet. Spadens användningsområde var till en början för att gräva med, men personen själv valde att använda spaden för att nå upp till äpplena istället. Som Norman skriver hade begreppet till en början sina grunder i hur den kunde förklara naturen medan den senare fått träda in i designvärlden och därigenom fått en annan mall. Affordance har blivit ett viktigt begrepp inom många design- och produktutveckling. Inom medieteknik har Normans användning av begreppet också fått ett stort genomslag i gränssnittsdesign och produktutveckling. Norman (1999) strävade efter att genom design kunna påverka och utforma vår omvärld så att den kan uppfattas på ett enkelt sätt (McGrenere & Ho, 2000). Affordance idag har främst tagit efter kring hur Norman tolkade begreppet. Idag använder man begreppet i att förklara hur en användare själv bestämmer hur användningen ser ut av ett objekt. Allt baserat på användarens egen förmåga att tolka och hantera det (Dorian 2020). I dagens samhälle kan detta förekomma när man tittar på olika användare inom olika produkter, där deras affordance ser olika ut beroende på tolkning (Dorian 2020). En person kan utifrån hur dess omgivning tillhandahåller möjligheter hantera och använda en produkt, tjänst med mera på olika sätt. Beroende på hur omgivningen ser ut kan det förekomma olika tolkningsmöjligheter och användningsområden. Begreppet bjuder in till att vissa föremål eller tjänster kan användas på olika sätt och därmed få olika meningsfullhet för människor.

Inom vår studie kommer begreppet att vara relevant för att kunna förstå hur användningen ser ut hos den yngre generationen i jämförelse kring föräldrarnas användning samt vad föräldrar uppfattar att sociala medier har för affordance.

4.2 Onlife

Luciano Floridis bok *The onlife manifesto - Being human in a hyperconnected era* (2015) förklarar hur informations- och kommunikationsteknik (hädanefter benämnt "IKT") påverkar oss människor och vår relation till IKT. Med IKT menas de artefakter som innehåller möjligheter att dela information. Exempel på detta är telefoner, sociala medier, hemsidor, ljudböcker och E-mail. Utvecklingen och expansionen av dessa verktyg/artefakter har gjort att människors relation till sig själva och sin omgivning modifieras utefter dessa. Människor har sedan lång tid tillbaka levt utifrån det naturen haft att erbjuda och på flera sätt sett människan som en del ut av den. Men sedan det moderna samhället vuxit fram där vetenskapen gett oss nya IKT-artefakter till vardagens alla områden och blivit en så stor del av människors liv, finns fortfarande en klyfta mellan teknik och natur. Floridi (2015) skriver även att moderniteten skapat en spänd relation mellan människa och natur just för att människan alltid försökt lista ut naturens hemligheter. Med denna utveckling av IKT-artefakter i samhället har det bidragit till att klyftan dock har suddats ut mycket, men att man inte riktigt vill erkänna det.

Floridi (2015) skriver att vi lever i ett "hyper-uppkopplat" samhälle, vilket också medför risker och rädslor för att tappa kontroll. I takt med den framväxande moderniteten har kunskap och makt blivit något som kopplats till att upprätthålla kontroll. Kontroll kan även ses som en rädsla då man kan känna att man har för lite kontroll, vilket bidrar till osäkerhet, eller tvärtom, för mycket kontroll där friheten minskas. På grund av att vi lever i en hyper-uppkopplad värld utsätts man också av information som väller över oss. Enligt Floridi kan detta leda till en kognitiv överbelastning, vilket skapar nya sårbarheter där även cyber-maktspel kan resultera i oönskade följder.

Onlife kan tillämpas i vår studie på så sätt att vi har barn som vuxit upp med alla dessa digitala IKT-artefakter, medan deras föräldrar inte alls har det i samma utsträckning. På så vis kan man koppla detta till påstående kring klyftan mellan natur och teknik, men också kring kontrollen som påverkas av det hyper-uppkopplade samhället vi lever i, vilket också skulle kunna vara en orsak till de regler som finns i hemmen hos tonåringarna.

4.3 The digital native

The digital native är ett begrepp som introducerades av Prensky (2001), där han påstår att det finns de generationer som är födda i den digitala tekniken och de äldre generationer som anses vara digitala invandrare. Han menar på att de äldre generationerna som på äldre dagar har fått

lära sig om den digitala tekniken inte har samma kunskaper som de som yngre generationer har, exempelvis "Millennials" som är födda mellan 1980-2000 (Rainer & Rainer 2011).

Begreppet blev däremot myntat av Neil Selwyn (2009) som betonar en mer realistisk bild kring ungdomar och den digitala tekniken som de vuxit upp med. Selwyn (2009) kallar denna generation som föds in i tekniken för "multitasking-generationen" på grund av den "digitala jongleringen" som pågår i vardagen där ungdomar fritt kan välja vem de vill prata med, när de vill kommunicera med någon och för vilket syfte interaktionen sker. En annan del som tas upp i artikeln är hur dagens ungdomar har skapat sig förmåga att kunna hantera och bearbeta information genom att använda sig av digitala plattformar. Jämför man med deras föräldrars generation ser det helt annorlunda ut i hur man behandlar information som man läst online. Selwyn (2009) kallar denna generation föräldrar för "digitala invandrare" och menar att de har anammat flera av teknikens delar, men likt att lära sig ett annat språk i ett senare skede i livet har man ofta kvar den brytning som kommer från det man själv vuxit upp med och är van vid. På så sätt sker vissa "krockar" mellan dessa generationer, vilket kan göra det svårt för föräldrar att förhålla sig till och hantera.

Selwyn (2009) menar också att dessa påståenden kring ungdomars förmåga att bearbeta information är baserade på vissa vetenskapliga bevis som vuxit fram. Internetanvändningen gynnar ungdomars förmåga att bli mer skickliga inom perceptuell inläring. Det påstås även att ungdomars uppväxt med teknologin och digitala nätverk har gjort att man lär sig snabbare och bearbetar både visuell och dynamisk information på ett bättre sätt. Författaren behandlar vidare ytterligare en synvinkel, nämligen att det också finns bevis på att ungdomar, samtidigt som det gynnas i vissa delar, också begränsas i den meningen i deras användning av digital teknik. I undersökningar visar det sig att teknikanvändningen domineras i form av textmeddelanden, spel och nedladdning av onlinematerial. Det är även lätt att missa att ungdomar också använder sig av passiva utformningar kring internet- och medieanvändning såsom streamingtjänster och linjär TV. Avslutningsvis menar Selwyn (2009, s. 376) följande:

"Whilst inter-generational tensions and conflicts have long characterized popular understandings of societal progression, adults should not feel threatened by younger generations' engagements with digital technologies, any more than young people should feel constrained by the "pre-digital" structures of older generations."

Med ovanstående citat framhåller Selwyn att äldre generationer inte behöver känna sig hotade av yngre generationers engagemang för digital teknik, samtidigt som yngre generationer inte ska känna sig begränsade av de äldre generationernas sociala strukturer grundade innan den digitala eran. Dessa hot har sedan lång tid tillbaka skapat konflikter i synpunkter kring samhällets utveckling. Detta skulle kunna vara en av många faktorer som spelar roll i förhållandet mellan föräldrar och sina barn när det handlar om medieanvändningen när barnen inte är myndiga men också har en egen telefon, dator eller liknande.

Digital native-begreppet har däremot fått en del kritik. Kritiken riktar sig mot huruvida man kan kategorisera vilka som är digital natives eller inte, vilket man delat upp efter generationer. Att tillhöra en äldre generation behöver inte betyda att man inte sitter på samma kunskaper som

yngre generationer. En annan del av kritiken tar upp att själva begreppet “digital natives” endast är en myt, då det inte finns skillnader mellan generationerna och deras teknologikunskaper. Snarare menar kritiken på att man åldersdiskriminerar när man indirekt påstår att äldre har färre kunskaper (Dorney, 2017). Att ha i beaktning är även att begreppet introducerades 2001, vilket Prensky då refererade till generationer som är födda innan och efter 1980, där de växte upp med 90-talets nya digitala teknologi. Sedan artikeln publicerades har det hänt mycket inom den digitala spektrat, vilket gör att man idag kan se det med andra ögon.

Detta begrepp är däremot relevant för vårt arbete på så vis att man kan jämföra hur de olika generationerna betar sig kring de digitala artefakterna. Att konflikter kring mobilanvändning sker mellan barn och föräldrar kan delvis grunda sig i att man har olika kännedom kring den digitala teknologin.

5. Metod

För att undersöka föräldrars förhållningssätt till deras barns användning av sociala medier har vi valt en kvalitativ ansats där vi har genomfört intervjuer med föräldrar för att få större kunskap om hur de förhåller sig till sina barns sociala medieanvändning. Denna metod är lämplig då vi behöver förstå personliga upplevelser, erfarenheter och tolkningar för att kunna besvara vår frågeställning. I vår undersökning har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Med detta menar man att man använder sig av förutbestämda områden att prata kring. Dock innefattar det också att kunna vara flexibel i intervjun och låta den intervjuade vidareutveckla sina resonemang. Här har det varit viktigt för oss som intervjuare att inte tappa tråden och hamna på sidospår som inte är relevant till studien (Denscombe 2021). I vissa fall kan det förekomma att man behöver komplettera intervjun vid ett senare tillfälle, då man vid transkribering inser att man inte riktigt fått ett svar som besvarar relevanta frågor, men det är inte något som vi har stött på.

5.1 Urval

Undersökningen omfattar föräldrar som har barn i åldrarna 13-17 år. Respondenter har rekryterats genom grannar, familj och vänners bekantskap. I vissa fall har vi använt oss av ett snöbollsurval, det vill säga att vi som forskare har hört av sig till en deltagare som sedan rekryterar andra de känner som kanske skulle vilja ställa upp på (i detta fall) en intervju (Denscombe 2021). Detta tillvägagångssätt kan vara användbart då den första deltagaren med större sannolikhet känner någon som också innefattar den målgrupp och de krav vi söker till vår studie, det vill säga föräldrar till barn som är i 13-17 årsåldern. Däremot skulle denna typ av urval också bidra till att man inte får en slumpmässig variation som skulle kunna ha betydelse i exempelvis socioekonomiska förhållanden eller geografiska skillnader, vilket i sig kan tänkas påverka svaren vi får ut av respondenterna samt vårt resultat. I och med att vi använder oss av en kvalitativ metod, har vi också använt explorativa urval. Denna typ av urval används ofta i

småskaliga forskningar och man kan vara användbart för att upptäcka nya idéer och teorier. Syftet med denna typen av urval är att ge oss som forskare en möjlighet till att generera information och insikter (Denscombe 2021).

Anledningen till att vi vill nå föräldrar i åldersgruppen 13-17 är på grund av att denna åldersgruppen befinner sig i ett stadie i livet där aktiviteten på sociala medier ökar enligt statistisk forskning (Statens medieråd 2021). Då användningen av sociala plattformar är dagligt närvarande i tonåringars liv blir deras föräldrar en aktuell grupp att förhålla sig till.

Tabell 1. Översikt över respondenterna

Respondenter: (Fiktiva namn)	Ålder på barn inom åldersgruppen:	Totalt antal barn:	Ålder på respondenter:
1. Gunilla	14 år och 16 år	3	45 år
2. Peter	14 år.	4	50 år
3. Lena	14 år.	1	48 år
4. Kalle	16 år.	1	45 år
5. Christine	14 år och 16 år.	2	45 år
6. Anna	15 år.	2	40 år
7. Johanna	14 år och 16 år.	2	48 år
8. Per	17 år.	4	53 år

5.2 Intervjuns upplägg

Innan respektive intervju påbörjades blev respondenten informerad om vad studien handlar om, att varje intervju förväntades ta cirka 45 minuter och att ljudmaterialet skulle spelas in med en telefon. I början av intervjun ställdes några få introduktionsfrågor som bland annat hade med barnens ålder, familjsituationen, och vad deras barn gillar att göra.

Under intervjun ställde vi frågor kring barnens användning av mobil, dator, platta etcetera. Syftet var att få reda på vilka av dessa de använder för att sedan gå in på vad de gör på dem och varför föräldrarna tror att det är meningsfullt för deras barn.

Nästa steg i intervjun handlade om hur föräldrarna tyckte att man ska förhålla sig till barnens användning. Här ville vi få reda på om föräldrarna upplevde att de har ett bra förhållningssätt eller inte och om de skulle vilja ändra eller förbättra det.

Sista fasen i intervjun fick föräldrarna svara på hur de tänker kring regler av användningen av de digitala kanalerna. Här ville vi få reda på varför eller varför inte man har regler, hur dem ser ut, om dem fungerar bra och så vidare.

Avslutningsvis frågade vi om de vill lägga till någonting som deltagarna kanske känner att de har missat att säga eller vill återkoppla till något där de kanske ändrat åsikt eller liknande. Efter att intervjuerna hade utförts transkriberades dem. Transkriberingen hjälpte oss att kunna analysera den information vi fått ut av intervjuerna genom att läsa det flera gånger. Att ha det skriftligt gav oss möjligheten att tydligare kunna se om det finns samband och mönster mellan de olika respondenterna.

Utförandet av intervjuerna har skett både fysiskt men också över den digitala plattformen Zoom. Över Zoom har vi alltid försökt att ha kameran på för att skapa en ungefärlig känsla som vid ett fysiskt möte, men också på grund av att vi som intervjuare vill skapa en miljö där deltagarna känner sig mer bekväma med vem de blir intervjuade av. Detta kan också gynna intervjun genom att respondenten öppnar upp sig mer och blir mer personliga, vilket är vår önskan. Denscombe (2021) förklarar att vid personliga intervjuer kan människors svar bli olika beroende på vem du är som intervjuare. Kön, etnisk bakgrund och ålder är stora faktorer som påverkar den intervjuade, såväl medvetet som omedvetet. På så vis får vi som intervjuare en särskild betydelse när det handlar om känsliga frågor. Detta kan leda till att den intervjuade ger det svar hen tror att forskaren vill ha (Denscombe 2021). Man kan aldrig räkna med att man inte ställer en personlig eller känslig fråga då det är mycket individuellt. Men vi har varit medvetna om att dessa faktorer kan påverka det resultat vi fått.

5.3 Forskningsetiska principer

Vi har med vår undersökning och med deltagarna till intervjuerna tagit hänsyn till de fyra forskningsetiska principer som ligger till grund för att en forskningsstudie ska skydda individen som deltar. Dessa fyra principer innefattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet och lyder enligt följande (Vetenskapsrådet 2002):

Informations- och samtyckeskravet - Detta adresseras genom att vi informerade om syfte och ramen för deltagandet (som beskrivits ovan).

Konfidentialskravet - De uppgifter om deltagarna som samlades in vid studien hanterades i enlighet med nyttjandekravet och används endast för vårt forskningsändamål. Dessa uppgifter kommer således ej att spridas för kommersiella eller icke-vetenskapliga syften.

Nyttjandekravet - De uppgifter som samlats in från i detta fall, intervjuer, får inte användas för kommersiellt eller andra icke-vetenskapliga syfte.

5.4 Analys av intervjumaterial

Den första delen i bearbetningen av intervjuerna började med att lyssna igenom det inspelade materialet och därefter göra en transkribering från intervjuerna. När man transkriberar är det viktigt att återge ett talat språk i skrift, med en så hög läsbarhet och förståelse som är möjligt skriver Trost (2010). Vissa ljud som uppstår under intervjuerna så som hosta, skratt eller utfyllnader har vi valt att ta bort under transkriberingen för att få ett läsbart och tydligt material, vilket också är viktigt för att kunna analysera materialet enkelt (Trost, 2010). Vi valde att transkribera vårt eget material då vi delat upp och gjort intervjuerna enskilt, men för att båda ska få en god inblick i vad varandras intervjuer har resulterat i och vad för diskussioner man har haft valde vi att läsa igenom varandras transkribering samt att vi sammanfattade intervjumaterialet tillsammans.

För att få en god överblick kring den insamlade informationen från intervjuerna valde vi att skapa en sammanfattande mall för intervjuerna. Med hjälp av mallen fick vi en möjlighet att kategorisera de olika delarna i intervjun samt samla material som skulle vara relevant för vår senare analys. Mallens delar berörde bland annat respondenternas bakgrund, civilstatus, dess, kunskaper om sociala medier, hur deras inställning till ämnet ser ut och hur deras strategier ser ut. De olika delarna valdes ut för att kunna koppla respondenternas svar till våra två frågeställningar:

- Hur uppger föräldrar att de förhåller sig till sina tonårsbarns sociala medier användning?
- Vilka strategier har föräldrar gentemot sina tonårsbarns användning av mobil och sociala medier?

Genom att analysera respondenternas bakgrund fick vi en inblick i deras civilstatus, om de har flera barn utöver barnet/barnen som faller inom målgruppen för studien. Finns det äldre barn kan det finnas tidigare erfarenheter kring ämnet. Genom de andra delarna kunde vi samla information som ledde oss till hur respondenternas inställning var till sociala medier och vad dem hade för kunskaper om ämnet. Detta förde oss in på hur dem väljer att hantera situationer, med regler eller liknande som kan tillkomma med barnens användning, det vill säga ifall det finns några strategier. Inom mallen samlade vi även viktiga citat från respondenterna, detta för att också ge oss en bra syn på hur deras inställning är rent generellt men också för att göra det enklare för oss under arbetet att kunna hämta citat från respondenterna som vi kan använda i

uppsatsen. Varför vi valde att skapa en mall för sammanfattningen var dels för att skapa oss en övergripande syn på hur dem alla ställer sig till ämnet, men också för att få en god överblick i hur respondenterna skiljer sig åt från varandra i de olika delarna. Därefter var det enkelt att kunna sortera dem utifrån deras förhållanden, kunskaper, insyn, inställning och hur deras strategier ser ut. De är detta vi främst har lyft fram efter vår analys av transkriberingen.

Under analysen av materialet var vi väldigt eniga om vad vi hade för uppfattningar om respondenterna. Trots att vissa av respondenterna hade en närmre relation till någon av oss fick vi samma uppfattning om personens svar. En relation till någon av respondenterna kan annars göra att man har en annan uppfattning då man har en annan inblick i respondenternas liv till exempel, vilket hade kunnat skapa olika tolkningar hos oss. Men det är inte något som har uppstått. Våra enskilda tolkningar stämmer överens med varandras om vardera respondent.

5.5 Metodreflektion

I den här studien har vi fått fördjupad kunskap om föräldrars kunskaper, inställningar och strategier kring sina barns mobil-och sociala medieanvändning. Samtidigt hade en mer omfattande undersökning gett oss en klarare syn på hur föräldrars kunskaper och hur dess inställning är kring barns användning. I och med den tid och de avgränsningar vi har gjort har vi fått en liten inblick på hur en del av situationerna ser ut. För vidare forskning finns flera olika aspekter som man kan tänka på och som skulle kunna ge andra resultat. Som exempel har vi endast en liten svarsgrupp där alla bor runt och omkring göteborgsområdet. En annan del som vi i efterhand har reflekterat kring är gällande åldern på respondenternas barn (för översikt se tabell 1). Vi ser att ungefär hälften av barnen till respondenterna är 14 år. Detta är inom den målgrupp vi valt, men det vi i efterhand kan se är att hanteringen kan se olika ut i jämförelse med hur hanteringen är för ett äldre barn vad gäller mobilanvändning. Detta var aspekter som vi inte tänkte på innan analysen. Då fokuserade vi istället på hur bred eller liten målgruppen skulle vara, alltså inom vilka åldrar vi ville behandla i vår studie. Det vi funderade mycket på var inom vilka åldrar man hade en mobiltelefon och när man skulle vara relevant för undersökningen och hur det skulle ge svar för oss. Det vi kan se är att i efterhand har vi fått en stor andel svar från föräldrar med barn i just åldern 14 år, medan de andra åldrarna täcks upp genom en lägre svarsfrekvens. Hade vi istället haft en hög svarsfrekvens på föräldrar med barn som är 17 år hade vi möjligen kunnat fått olika svar och reflektioner. Men trots den stor andel föräldrar till 14 åringar har vi en bra bredd på åldrarna. Vi har fått in svar från alla åldrar förutom från föräldrar till en 13 åring vilket ändå ger oss en bra blick över hur det skiljer eller inte sig mellan åldrarna.

En annan aspekt som skulle kunna utvecklas är utifrån föräldrarnas ålder diskutera hur deras förhållnings-strategi ser ut. Också hur socioekonomiska förhållanden kan ha en påverkan på frågeställningen samt hur skillnaderna kan se ut mellan flickor och pojkar. Urvalsprocessen skulle också kunna vidareutvecklas genom att använda ett mer slumpmässigt urval för att få en mer varierad grupp.

6. Resultat och analys

Här redovisar vi resultaten från undersökningen utifrån rubrikerna “Föräldrarnas kunskap om barn användning av sociala medier”, “Föräldrarnas inställning till deras barns sociala medieanvändning” och “Föräldrarnas strategier”. Dessa delar har vi valt att strukturera upp undersökningen med för att kunna hålla en relevans till att besvara våra frågeställningar samt att kunna koppla det till de teorier och forskning som härrör till ämnet.

6.1 Föräldrarnas kunskap om barns användning av sociala medier

Vad vet föräldrarna om sociala medier? Det som vi fått ut av intervjuerna är att det finns en bredare grupp som påstår sig ha goda kunskaper kring sociala medier och dess innebörd, medan det också finns ett mindre läger som inte är insatt alls i sina barns användning av sociala medier. Utefter detta har vi delat upp resultaten i rubrikerna “De insatta” och “De obrydda” för att tydligare kunna särskilja deras tankar och åsikter.

6.1.1 De insatta

Majoriteten av respondenterna säger sig veta vilka plattformar tonåringarna använder, där TikTok utmärker sig markant bland flera respondenter. Vissa av de plattformar som deras barn använder, använder också föräldrarna själva, däremot är inte TikTok en av dem. Detta kan illustreras med följande citat: *“Snapchat har ju jag själv. Sen vet ju dem mer om Snap än vad jag gör med funktioner och sådär, TikTok har jag dålig koll på, men vet vad det är för något.”* (Christine). Användandet av sociala medier och mobilanvändandet i sin helhet ser olika ut hos tonåringarna jämfört med sina föräldrars. Flertalet föräldrar uppger att de använder mobilen främst för att hålla kontakt med vänner och familj, bestämma träff eller engagera sig i barnens fotbollslag. Enligt föräldrarna använder de mobilen i större utsträckning till allt möjligt såsom att dela klipp, spela spel, hitta inspiration och skicka bilder. På så sätt märker föräldrarna att det är så man umgås med sina kompisar idag, vilket är ett helt annat sätt än vad föräldrarna är uppvuxna med. De likheter som respondenterna uppger mellan generationerna är däremot att man slösurfar, det vill säga att man exempelvis scrollar på mobilen för att döda tid eller för att man är uttråkad (Internetstiftelsen, 2021).

Föräldrarna anser att de har goda kunskaper om sociala medier, men där de flera gånger ger uttryck om att alla medier är detsamma. Vidare anses att alla medier går under samlingsnamnet sociala medier och inte specifikt vad de olika plattformarna har för syfte eller hur de skiljer sig åt från varandra. Detta kan kopplas ihop med affordance-teorin på sid 12, där föräldrarna i detta fall inte har kunskapen om hur man kan använda de olika plattformarna på olika sätt och att plattformarna faktiskt därigenom kan erbjuda olika användningsområden. Föräldrarna i detta fall uppfattar det som att man använder flera sociala medier för att citat: *“Kompisarna är där också”* (Johanna) och att de mest är till för att prata och skriva med sina vänner. Kopplingarna till affordance-teorin kan i detta fallet handla om att föräldrarna har grundliga kunskaper där de vet att man genom olika plattformar kan prata och skriva med sina vänner som benämns ovan. Plattformarna kan även öppna upp för andra möjligheter vilket då kan skapa att användningen

på en plattform kan se olika ut beroende på vem som använder den. Därav kan insynen hos föräldrarna vara god men där det kan komma skillnader i hur man uppfattar plattformen, hur man tänker kring vad man kan göra och inte. Allt baserat på användarens egen förmåga att tolka och hantera plattformen. I dagens samhälle kan detta förekomma när man tittar på olika användare inom olika produkter, där deras affordance ser olika ut beroende på tolkning (Dorian 2020).

Flertalet föräldrar förklarar att de följer sina barn på de plattformar som de själva har, men uppger att barnen sällan eller i vissa fall aldrig publicerar någonting på sina konton eller är inte särskilt aktiva. Föräldrarna utgår dock från detta, då eventuellt andra konton som innehas av barnet inte är kända. De plattformar som båda generationerna använder enligt intervjuerna är Instagram och Snapchat. Studien riktar sig mot målgruppen barn i högstadiet och gymnasiet. Enligt Internetstiftelsen (2021) är de mest använda sociala medierna för barn i dessa åldrar Youtube, Snapchat, Instagram och TikTok. Kollar man på deras föräldrars användning, som främst är 70-talister så är Facebook, Youtube, Instagram och Snapchat de plattformar som används mest, vilket även bekräftar de svar vi fått ut av våra intervjuer.

Det som markant framkommer från majoriteten av respondenterna är att man tror att ens barn använder sociala medier för att främst kunna ha en oavbruten kontakt med sina vänner och inte för att skriva elaka kommentarer och se olämpliga klipp exempelvis.

6.1.2 De obrydda

Ett fåtal av deltagarna, bland annat respondenten Per, ansåg sig själv inte ha någon koll över huvud taget på vilka sociala medier hans barn använder och har inte heller några kunskaper om vad syftet med dessa plattformar är. Han nämner även i intervjun att det inte finns något intresse för att utvidga de kunskaperna.

Kalle, en annan respondent, uppger att hans dotter har sociala medier men att han inte har koll på vilka plattformar. Vidare förklarar Kalle genom följande citat: *“Jag är inte så insatt i vad hon gör faktiskt.”*. Han uppger att han inte vill hindra sin dotter från att ha sociala medier. Han menar på att det då finns en risk att hon då ska hamna utanför, eftersom alla hennes kompisar har det. Både Per och Kalle delar inställningen att barnen får göra vad de vill och dem vill helst inte lägga sig i vad de gör.

I intervjun fick de frågan kring deras egen användning av mobilen. Det framkommer att de själva inte är särskilt intresserad av sociala medier. I och med att det inte finns något intresse, finns det inte heller några kunskaper som påverkar vad barnen får göra eller inte göra på sociala medier, då man inte vet vad de kan utsättas för när de använder dem.

6.2 Föräldrarnas inställning till barnens sociala medieanvändning

Inställningarna hos de flesta föräldrarna gällande deras barns användning visar både på en positiv inställning, men också en negativ inställning kring vissa delar. Denna del har vi därför

delat upp i ”Övervägande positiv inställning” samt ”Skeptisk inställning” för att få en tydligare överblick över respondenternas inställning.

6.2.1 Övervägande positiv inställning

Resultaten visar att det hos de flesta av föräldrarna finns en positiv inställning till barnens användning av sociala medier. Vi kan främst se hur möjligheterna som tillkommer med att barnen använder sociala medier och andra digitala verktyg är den största delen som ligger till grund för föräldrarnas positivitet. Flera föräldrar berättar om hur viktigt det är att på ett enkelt sätt kunna komma närmare sina barn. Kalle berättar att han även alltid kan se vart sin dotter befinner sig genom att de delar varandras platstjänster. Det skapar en frihet för dottern menar han, samtidigt som han som förälder alltid kan ha koll på vart hon är, *“Det skapar en trygghet för mig”* fortsätter han. Även Per beskriver hur viktigt det är att kunna nå sin dotter vid behov, samtidigt som hon också kan nå honom om hon behöver. När föräldrarna själva var i barnens ålder fanns inte de möjligheter som idag finns avseende att kunna kommunicera med varandra. Samtliga respondenter i undersökningen tycker att det finns goda möjligheter kring vad digitaliseringen har skapat. En av respondenterna menar att det är en stor skillnad från hennes uppväxt men *“Det är bara att följa med i den digitala utvecklingen.”* (Johanna). Vidare anger Christine *“Jag tror att sociala medier är som en modern fritidsgård, det är där kompisarna också hänger.”* (Christine). Det finns alltså en positivitet kring alla de olika möjligheterna som skapas i och med den digitala utvecklingen. Kalle berättar hur hans dotter själv tar sig mellan skolan, sin häst och hemmet. Han berättar hur viktigt det är för dottern att dels kunna röra sig fritt mellan platserna för att kunna sköta sin skola, dels kombinera detta med sina fritidsaktiviteter på egen hand. För att detta ska vara möjligt för dottern och för att kunna sköta dessa delar behöver hon ha en mobil, dels för att föräldrarna ska kunna se vart hon är men också för att dottern när som helst ska kunna ringa och be om hjälp. *“Mobil är en väldigt viktig del i mitt dotters liv och jag skulle inte kunna se hur hon skulle klara sig utan den”* (Kalle).

Under intervjun när vi ställt frågorna om vad föräldrarna tycker om barns sociala medieanvändning och hur viktig mobil är i deras barns liv fick vi som svar att de flesta barnen aldrig är utan sin telefon. Vidare utvecklades att telefonen har kommit att bli en väldigt viktig del av barnets liv. I synnerhet för att hålla kontakt med sina vänner. Detta jämfört med tidigare år där man umgicks under andra premisser och särskilt hur det var när föräldrarna var i barnens ålder. De möjligheter som föräldrarna främst nämner avser barnens samhörigheter som skapas med hjälp av sociala medier eller andra kanaler. Respondenten Johanna redogör vidare för möjligheten att kunna prata med folk eller skaffa vänner som bor i en annan del av världen. Detta gör att utanförskapet, som annars kan uppstå i en liten mindre ort där man inte kan få det som erbjuds genom det nya digitala livet, kan lindras eller elimineras. Hennes dotter har nu istället hela sin vänskapskrets utspridd över världen, där de alla delar ett och samma intresse, som i detta fall är ett datorspel. Vidare förklarade Johanna om hur dottern skulle förlora stora delar av det sociala samspelet om hon inte hade haft tillgång till de olika digitala medierna och kanalerna som finns. Detta tyder också på en bekräftelse eller erkännande för teorin Onlife, där utvecklingen och expansionen av dessa verktyg och artefakter har gjort att människors relation till sig själva och sin omgivning modifieras utefter dessa (Floridi, 2015). Såväl Johanna som

flera andra respondenter bekräftar uttrycket om att barnen skulle skapa ett utanförskap utan sina telefoner och möjligheter till att använda sociala medier.

Vissa stunder förekommer det att respondenterna går ifrån frågorna om sociala medier och istället börjar prata rent generellt om digitaliseringen och hur digitala verktyg har kommit att ha en inverkan på dem. Som ett exempel skriver Peter om hur olika digitala verktyg har hjälpt hans son mycket i skolan. Både med att kunna få saker upplästa, men också en hel del andra hjälpmedel som sonen blivit tilldelad av skolan för att inläringen och andra delar ska bli enklare. Peter beskriver hur svårt sonen har haft det i skolan, men där digitaliseringen gjort det enklare för honom att hänga med i samma utveckling som sina klasskamrater.

Resultaten kan förstås utifrån Selwyn (2009) där han beskriver en viktig del inom The digital native, internetanvändningen gynnar ungdomars förmåga att bli mer skicklig inom perceptuell inläring. Det påstås även att ungdomars uppväxt med teknologin och digitala nätverk har gjort att man lär sig snabbare och bearbetar både visuell och dynamisk information på ett bättre sätt. Även hur digitala verktyg kan hjälpa personer som annars hade haft det svårt att klara vissa moment. Vi kan tydligt se att det finns en acceptans i hur den digitala utvecklingen har satt spår hos de yngre. Vidare menar flera på att det finns en acceptans i att det är så man umgås idag.

6.2.2 Skeptisk inställning

Det finns också rädslor för barnens användning som visar på de negativa aspekterna. Enligt föräldrarna handlar det främst kring hur olika deras egen användning ser ut i jämförelse med barnens. Olika skapar en dålig förståelse kring hur barnen använder sina telefoner och hur användningen ser ut på sociala medier. Detta kan jämföras med hur Selwyn (2009) beskriver hans teori gällande The digital native. Där tar han upp hur äldre generationer inte behöver känna sig hotade av yngre generationers engagemang för digital teknik, samtidigt som yngre generationer inte ska känna sig begränsade av de äldre generationernas sociala strukturer som grundats innan den digitala eran. Dessa hot har sedan lång tid tillbaka skapat konflikter och synpunkter kring samhällets utveckling. Detta kan tyda på de stora skillnaderna som finns i barnens respektive föräldrarnas användning. Olika gör att det därmed är svårt att förstå hur och vad barnen faktiskt använder sociala medierna till.

Föräldrarna menar att de till störst del har en god inställning till de olika medierna och vad de kommer med för möjligheter. Men de flesta menar att barnen har rätt till ett privatliv och därmed väljer man att inte kolla eller genomsöka barnens telefoner, vilket då skapar en typ av ovisshet i hur det verkligen ser ut hos barnens användning. Föräldrarna, och i det här fallet respondenterna, har som sagt koll på hur man använder de olika medierna. Det som skapar en rädsla är istället hur barnens faktiska användning ser ut i jämförelse med deras egna. Trots att de flesta föräldrarna diskuterade kring detta finns det ändå en gemensam bild på att man trots ovisshetens litar på sina barn. Föräldern förlitar sig på att barnen berättar för föräldrarna att något hänt. Vidare finns en tilltro till att barnen betar sig väl och vet vad som är rätt eller fel när det kommer till att hantera apparna. Kalle berättar om sin dotter *'Hon är så pass vuxen att hon vet vad som är rätt eller fel'*. Oroligheterna och den negativa inställningen som finns grundar

sig till störst del i just olikheten i hur användning ser ut i jämförelse mellan föräldrarna och barnen.

En av respondenterna, Anna, skiljer sig dock i sina åsikter jämfört med de andra. Hon har en helt annan helhetsbild kring användningen av telefoner och sociala medier för barn, där Anna har en större negativ inställning för helheten än de andra. Hon påpekar att man i dotterns ålder (15 år) inte har något konsekvenstänk och utsätts hela tiden med information som inte alla gånger är lämpligt, vilket hon uttrycker enligt följande:

“Det stora problemet är det hon matas med, vad hon ser i alla de här apparna som jag har haft ett problem med, vad man får för information. Men jag märker ju att det går ju tyvärr inte att stoppa för det blir lika mycket på Snapchat, lika mycket på TikTok, du har ju samma informationsflöde.”

Anna upplever att informationen som dottern utsätts för på sociala medier är oroväckande, vilket är en anledning till den negativa inställningen. Hon uttrycker att man borde umgås mer i verkligheten och inte lägga så mycket tid på telefonen och sociala medier som unga gör idag. Vidare menar hon att kunskapen kring medierna borde vara ännu bättre och att det borde pratas mer om farorna som kan ske på digitala kanaler. Floridi (2015) berör det område som Anna beskriver. Det ‘Hyper-uppkopplade’ samhället som vi lever i medför risker och rädslor för att tappa kontroll över användningen. Floridi (2015) menar att kunskap och makt, i takt med den framväxande moderniteten, blivit något som kopplats till att upprätthålla kontroll. Samtidigt kan kontrollen också ses som en rädsla då man känner att man har för lite koll. Vidare redogör Anna för hur hennes dotter tidigare blivit mobbad. På grund av rädslan för att det ska hända igen vill Anna ha kontroll över vad dottern gör på sin telefon. Dessvärre kan detta komma att leda till en minskad frihet för dottern. Den ökade kontrollen, vilket beskrivs av Floridi (2015) överensstämmer väl med vad Anna nämner när hon berättar om hennes tillvägagångssätt för att inte dottern ska utsättas.

En annan respondent, Johanna, har en delad inställning mot mobilanvändningen. Hon tycker att det väldigt lätt kan blir för mycket skärmtid för barnen och det är svårt att sätta gränser. Respondenten berättar om hur hennes dotter genom sociala medier har kunnat träffa vänner. Johanna förklarar följande *“om man har ett barn som är lite introvert så kanske man mer vågar ta kontakt med folk när man inte behöver göra det på riktigt liksom. Sen klart det kan ju bli dumt om man bara har det på det sättet, men det kan ju absolut vara ett första steg.”*

Utifrån våra respondenter ser inställningen till största del positiva ut kring hur den digitala utvecklingen har skapat nya möjligheter. Flera nämner hur stort utanförskapet skulle vara om man inte lät sina barn att få följa med i den digitala utvecklingen och få göra precis som alla deras vänner. Den värld vi nu lever i ser annorlunda ut än vad det gjorde när respondenterna växte upp. Samtidigt påpekar flera av respondenterna hur viktigt det är, och vilka möjligheter det skapar, att barnen får växa upp till möjligheterna som den digitala utvecklingen skapar. De flesta ser inte att skärmtiden och beroendet av telefonen och sociala medier ska tillföra några problem, utan man förlitar sig på att barnen själva hanterar situationerna rätt. Det finns en stor

acceptans till synsättet att det är *''så man umgås nuförtiden''*, som flera av respondenterna uttalat sig. Detta med syftet till att belysa att det är en stor skillnad på hur det såg ut förr och hur det ser ut nu. Därmed litar föräldern i största utsträckning på att barnen vet bäst och har bäst koll.

6.3 Föräldrarnas strategier

Denna del är uppdelad i underrubrikerna "Reglerad användning" samt "Oreglerad användning" för att skilja på vilka som har tydliga regler i hemmet och vad för regler som finns, men också de som inte har regler och deras strategier.

6.3.1 Reglerad användning

Flera av föräldrarna menar på att de tycker att barnen har för mycket skärmtid. Detta leder till att föräldern emellanåt säger till barnet att lägga ifrån sig telefonerna. Detta sker när föräldrarna anser att det blir för mycket användning, eller när de exempelvis sitter vid matbordet och äter. Samma föräldrar förklarar att deras taktik är att de pratar med barnen kring farorna med sociala medier och försöker uppmärksamma dem så gott de kan för att förhindra problem som skulle kunna uppstå på de sociala plattformarna. Exempel på problem eller faror kan vara att bli lurad eller utnyttjad på olika vis.

En respondent, Anna, har däremot infört fler regler för hennes dotters användning utöver de exempel som nämns ovan. Dessa regler har med omfattningen, skärmtiden och innehållet att göra. Detta regleras genom vilka sidor dottern har tillgång till att besöka. Anna har stängt av möjligheten för dottern att komma in på pornografiska hemsidor och dylikt. Hon uttrycker följande citat: *"Jag har ju ingen insikt i vad hon egentligen lägger upp mer än att jag rensar sidor hon inte kan gå in på."* Det finns också en bestämd skärmtid som påverkar när dottern får använda internet samt hur länge. Dottern har tillåtelse att nyttja telefon eller dator till en viss tid på kvällen, därefter stängs det av. Anna är tydlig med att hon är medveten om att detta kan skapa ett utanförskap för sin dotter på grund av reglerna. Anna menar dock på att detta kommer att vara till sin fördel för dottern i framtiden. Varför Anna valt detta tillvägagångssätt är för att det finns en rädsla kring att dottern ska bli utsatt för mobbning då det har förekommit tidigare, därför vill hon i sin egenskap av förälder ha koll. Trots dessa regler förstår man på ovanstående citat att Anna inte har fått den större insyn i dotterns användning som hon kanske önskat.

Anna berättar fortsatt att hennes dotter inte uppskattar hennes tillvägagångssätt och att dotterns försökt skapa konton där hon blockerat sina föräldrar från att följa henne. Respondenten förklarar fortsatt att reglerna är för dotterns skull och hon hade önskat att alla föräldrar, och även barnen, skulle ha en större insyn i vad som kan hända på sociala medier. När dottern var mindre kunde hon kolla dotterns aktivitet i telefonen, men nu förklarar hon att hon inte längre kan koden till hennes telefon, och kan därför inte längre se vad hon gör.

Inom digital native-perspektivet förklarar Selwyn (2009) om hur föräldrar kan komma att känna sig hotade av barnens användning i den mån föräldrarna inte hänger med i den utveckling som sker. Selwyn benämner föräldrar att vara digitala immigranter. Att de vuxna under en senare

tid i deras liv fått lära sig digitala medier och andra användningsområden i vår digitaliserade värld skapar en osäkerhet. Detta samtidigt som barnen redan från start har fått anpassa sig till det digitala samhället. Föräldrarna har anammat flera av teknikens delar, men likt att lära sig ett annat språk i ett senare skede i livet, har man ofta kvar den brytning som kommer från det man själv vuxit upp med och är van vid. På så sätt sker vissa "krockar" mellan dessa generationer, vilket kan göra det svårt för föräldrar att förhålla sig till och hantera (Selwyn, 2009). Jämfört med hur det var när respondenterna i studien växte upp hade man ett helt annat förhållningssätt när man umgicks med vänner under deras tonår. Mobiltelefonen fanns inte och möjligheterna som finns idag var inte aktuella under deras tid. Så beroende på hur man ser på digitaliseringen i den mån det påverkar ungdomarna kan det skapa en krock mellan generationerna. Att deras barn idag också har stora kunskaper kring digitala artefakter och perceptuell inläring, som Selwyn (2009) också menar, kan ungdomar eventuellt också enklare hitta kryphål för att komma undan föräldrars regler om exempelvis att skärmtiden stängs av. Detta kan då medföra att man som förälder känner att man inte hänger med i utvecklingen. Däremot är det också viktigt att ta belysa kritiken som denna teori har fått. Att föräldrar har mindre kunskaper än sina barn gällande sociala medier behöver inte stämma i alla situationer. Dessa föräldrar har vuxit upp i en tid då bland annat Msn, Lunarstorm och Aftonbladet-chattar var aktuellt. Dessa plattformar var dåtidens svar på dagens sociala medier, som inte heller skiljer sig särskilt mycket.

Tittar man på detta utifrån Onlife-perspektivet, där det hyperuppkopplade samhället vi lever i har medfört rädslor för att tappa kontroll, kan det resultera i att föräldern istället ökar kontrollen. Detta i sig medför att man minskar friheten för barnet, vilket skulle kunna kopplas till Annas strategi där hon infört flertalet regler mot dotterns användning av sociala medier (Floridi 2015).

6.3.2 Oreglerad användning

Det finns några återkommande anledningar till en oreglerad användning kring användningen. De främsta anledningarna är att föräldrar har försökt införa hårdare regler, men att det uppstått konflikter mellan dem och barnen, vilket till slut lett till att man har gett upp. Föräldrar menar också på att de inte har infört några regler i syfte att undvika bråk, då de tror att det skulle uppstått kontrollåtgärder. Det framkommer även att det inte upplevs som att det behövs hårdare regler i hemmet för tillfället då det anses finnas en bra balans. En av de respondenter som resonerar som sådant är Per. Han anser inte att det finns ett problem kring mobilanvändningen trots att den är hög och har därmed inte heller några regler alls som dottern behöver förhålla sig till. Han vill inte vill lägga sig i barnens användning, och som tidigare nämnt säger han följande citat: *"Jag står för att man inte bör lägga sig i barnens privatliv, men det är klart att om barnen på andra håll inte mår bra så får man kanske göra andra saker."*

Per uttalar sig i frågan gällande om han vill ha en insyn i hans barns användning, varpå han menar att barn har rätt till ett privatliv, och vill därmed inte kontrollera eller se vad dottern gör på sin telefon.

De respondenter som inte hade några fler regler än att inte sitta med telefonen vid matbordet tyckte också att barnen har rätt till ett eget privatliv, där de som föräldrar inte ska snoka i telefonerna. De tror på att hålla en öppen diskussion sinsemellan kring vad man gör på telefonen och att inkluderas i aktiviteten på sociala medier istället för att sätta regler och göra kontroller.

Detta har en koppling till FN:s barnkonvention som nämns under introduktionen, då man från 1 januari 2021 införde en lag i Sverige som fastslog att barn är individer som har egna rättigheter och har rätt till att tas hänsyn till utifrån barnets ålder (Unicef 2021)

En stor andel av föräldrarna räknar med att barnen kommer till dem om de skulle stöta på något som kan leda till problem orsakat av sociala medier, vilket också är en anledning till att man inte har flertalet regler i hemmet. Föräldrarna har som tidigare nämnt en öppen diskussion kring de risker som kan uppkomma i samband med användandet. Man skulle även kunna koppla detta till Selwyns (2009) begrepp, då det framkommer att yngre generationer har en större förmåga av att hantera information som sprids genom digitala medier än vad äldre generationer har. Det förtroendet som respondenterna verkar ha för sina barn skulle kunna grunda sig i att de tror att sina barn bättre kan avgöra vad för information som är sann eller falsk. Respondenten Kalle uttryckte följande citat som stödjer detta resonemang: *‘Hon är så pass vuxen att hon kan avgöra vad som är rätt eller fel’*. Detta skulle kunna vara ytterligare en anledning till varför man inte känner att det behövs utökade regler i hemmet, då tonåringarna redan har den kunskapen kring medierna och vet hur man ska hantera situationerna. Föräldrarna i detta fall informerar bara deras barn om att de finns där för att stötta och hjälpa dem om de skulle hamna i exempelvis en utnyttjande-situation.

7. Diskussion

Internet och sociala medier har fått en större roll i människors liv, både på fritiden, men också i arbetet. Utifrån ett onlife-perspektiv är det inte ens möjligt att separera det "digitala" från "analog" aktiviteter. I det här arbetet har vi fördjupat oss i föräldrarnas perspektiv på barns användning av sociala medier. Vi kan se att det finns variationer till hur föräldrar förhåller sig till användningen, restriktioner och synen på sociala medier. Olika föräldrar upplever olika affordances av plattformarna där vissa ser faror medan andra ser oproblematisks och essentiell användning. I det stora hela ser vi dock att föräldrars inställningar och strategier många gånger är gemensamma.

7.1 Kännedom om respondenter

Till en början hade vi det svårt att hitta respondenter för vår studie. Det var ett lågt intresse men till slut hittade vi ett urval genom bekanta. Vi har trots detta haft en bra variation på deltagarna. Både män och kvinnor vi känner till sedan innan, men också några vi inte har någon kännedom om. Som berörs i metodkapitalet när man genomför intervjuer så finns det vissa för- och nackdelar när man har en kännedom eller relation till respondenten eller inte. Några av våra respondenter har vi en närmare relation och därmed kan det skapa en annan diskussion än när man inte känner respondenterna, vilket även beskrivits av Denscombe (2021). Positiva delar är att man genom en relation kan komma in på djupare svar och få ett annat på perspektiv på respondentens uttalanden. Konträrt är om man inte känner personen, då det kan vara vissa delar man inte vågar ta upp eller att respondenten väljer att inte öppna upp sig och därmed inte svarar

helt sanningsenligt på frågorna. Vår uppfattning efter vår analys och jämförelse mellan de olika respondenternas svar är att vissa respondenter har öppnat upp sig mer för oss än andra. Detta kan vi dessvärre inte härleda till att det finns en bättre relationen eller inte, utan det beror mest kring hur väl samtalen har flutit på under intervjuerna, samt beroende på respondentens engagemang.

7.2 Respondenternas kunskapsnivå kring ämnet

Vi kan också tydligt se olika nivåer på respondenternas svar. Vissa har starka åsikter för en del av argument medan andra har en mer neutral åsikt och bild för helheten. Åsikterna åskådliggör hur väl insatta föräldrarna är. Ju mer kunskap de har om barnens användning desto starkare åsikter har vi sett att det finns. Detta kan göra att vissa av svaren hos respondenterna är till större del grundade i deras egna åsikter eller i saker som de läst eller lärt sig. Utifrån de svar vi har fått, från både mer insatta föräldrar och de som inte har en särskilt stor insikt i ämnet ser svaren väldigt lika ut. Den övergripande inställningen av respondenterna är att föräldrar inte behöver skapa regler eller bestämmelser om det inte finns några problem med barnens användning. De flesta resonerar att barnen har rätt till ett privatliv och där man vid behov kan informera vad som kan ske via sociala medier och andra digitala kanaler.

Föräldrarnas kunskaper eller insikter om sociala medier verkar inte vara en bidragande faktor i hur man väljer att hantera användningen. Detta är något som förvånar oss en aning. När vi fått höra hur väl insatta vissa av föräldrarna säger sig vara i vad som kan hända och när vi som intervjuare får insikt om händelser är det endast en av respondenterna som berättar om den tydliga oron som finns för vad sina barn kan råka ut för på sociala medier. Vår tanke inför arbetet och framför allt inför intervjuerna var att man skulle få möta en stark oro hos föräldrarna och där föräldrarna skulle ha ett helt annat förhållningssätt till sina barns användning än vad vi har fått ta del av under intervjuerna. Det vi fått ta del av ger oss en bild av att föräldrarna litar på att sina barn har bättre kunskaper än vad dem själva har och att dem litar på att barnen vet hur dem ska hantera de olika situationerna som de skulle kunna hamna i.

De respondenter som har varit svåra att analysera i vår studie har varit de obrydda. De flesta föräldrarna visar att dem tydligt tagit ställning till att inte kontrollera eller sätta några begränsningar i barnens användning. Respondenterna har också visat sig ha väldigt låga kunskaper om sociala medier och hur deras barns användning ser ut, detta ser vi ha en grund i att dem själva inte är särskilt aktiva på sociala medier eller andra digitala kanaler. Kunskapsnivåerna skiljer sig därmed väldigt stort mellan föräldrarna och barnen kring användningen och därmed kunskaperna kring möjligheterna som också öppnas upp i och med digitaliseringen.

7.3 Skärmtid

Någonting som diskuterades mycket i hemmen var skärmtiden. Flera av föräldrarna ansåg att deras barn satt för mycket med telefonen. Föräldrarna hade däremot inte så många regler kring skärmtiden, utan sa oftast till dem när de själva tyckte att det blev för mycket, men inte mycket mer än så. Detta förvånade oss lite, då vi förväntade oss att reglerna skulle vara hårdare eller eventuellt fler. Samtidigt kanske föräldrarna inte ser det som ett så pass stort problem att det räcker att säga till barnen någon gång då och då. Det hade varit intressant att fortsätta på det spåret och utreda hur man som förälder tänker kring just skärmtiden och vad som anses vara mycket skärmtid då detta det kan vara väldigt individuellt. Ytterligare en fråga att ställa kring detta är varför föräldrar anser att mycket skärmtid är förknippat med något negativt. Vilka kunskaper sitter föräldrarna på som gör att de har de åsikterna de har och varifrån har de fått dem. I inledningen tas det upp hur mycket vi människor faktiskt befinner oss online. 9 av 10 personer i Sverige använder internet varje dag, där det ökar varje år och användandet sjunker ner i åldrarna (Statens medieråd 2019). Detta skulle delvis kunna ligga till grund för föräldrarnas bekymmer kring mobilanvändningen då deras barn använder det i en större utsträckning än vad föräldrarna själva gör enligt dem själva.

Detta skulle man även koppla till onlife-perspektivet på så vis att begreppet "skärmtid" blir meningslöst i detta sammanhang eftersom en sådan uppdelning inte är möjlig eller önskvärd. Idag när digitala artefakter är numera en sådan stor del av människors liv, inte minst hos de yngre generationerna, blir det därför svårt att sära på denna digitala del från människor då de har sådan stor inverkan och betydelse.

Utifrån resultatet i undersökningen framgår det från flera föräldrar att man ser skärmtiden som ett större problem i hemmet än vad ungdomarna har för aktivitet på sin telefon. Tiden och tillfället tonåringarna sitter med telefonen diskuteras mer i hemmen än själva innehållet. Exempel på detta är tillsägelser när de sitter med telefonen "för mycket" eller när de sitter vid matbordet och äter. Frågan är vad orsaken är till att föräldrarna tar upp just detta. En anledning skulle kunna vara att föräldrarna vill låta sina barn ha ett privatliv, som några föräldrar nämner. Det är då enklare att säga till ens barn att lägga ifrån sig telefonen än att kontrollera deras aktivitet, vilket också skulle kunna bryta mot barnkonventionen som Unicef (2021) tagit fram som låter barn ha rätt till ett eget privatliv.

7.4 Reflektion kring arbetet

Vi är medvetna om att denna uppsats är något kortare, detta av anledning att vi inte har inkluderat andra perspektiv som exempelvis barnperspektivet. Vi har inte frågat vad barnen känner inför ämnet då vi har valt att endast fokusera på hur föräldrarna förhåller sig till barnens användning. Vi har också valt att inte inkludera andra faktorer som kan ligga till grund för hur resultatet visar, exempelvis den socioekonomiska bakgrunden, skillnader mellan tjejer och killar eller frågan om åldern hos föräldrarna. Detta för att vi vill behålla en tydlig röd tråd genom arbetet och inte göra den allt för bred så uppsatsen tappar tyngd. Vi är däremot medvetna om

att dessa faktorer kan spela stor roll i hur resultatet kan ha blivit. De områden vi valt att hålla oss till är föräldrars förhållningssätt till sina barns användning av mobil och sociala medieanvändning utifrån deras kunskaper, inställning och strategier.

8. Slutsatser

Syftet med undersökningen var att skapa mer kunskap kring föräldrars inställning till sina tonårsbarns mobil- och sociala medieanvändning och det uppkopplade livet de lever. Vi har fått svar där de flesta föräldrar har mer eller mindre liknande tankar och förhållningssätt. De områden vi tittat närmre på omfattar föräldrarnas kunskaper om sociala medier och barnens användning, deras inställning gentemot det, samt hur deras strategier ser ut beroende på deras inställning. Majoriteten av föräldrarna förhåller sig på så vis att man inte gör kontroller och har inte heller fasta regler kring användningen av mobiltelefoner och sociala medier. Man försöker istället att informera och uppmärksamma om vad som kan hända på sociala medier och att man inte ska bete sig hur som helst. Utefter detta förväntar sig föräldrarna att barnen kommer att komma till dem och prata om det skulle uppstå något som inte står rätt till. Majoriteten förklarar även att de litar på att sina barn har mycket, om inte mer kunskap kring medier än vad de själva har och därför känner dem inte heller någon större oro för att barnen ska bli utsatta för mobbning eller liknande online. Det finns också en acceptans hos föräldrarna som förstår att man umgås mycket mer digitalt idag än förr och en medvetenhet kring att man behöver följa med i den digitala utvecklingen.

Några få föräldrar skiljde sig i sina åsikter från majoriteten. Det fanns föräldrar som inte hade koll på varken sociala medier eller vad deras barn gör på mobilen och inte heller hade något intresse för att involvera sig eller sätta regler. Dessa föräldrar ansåg att det inte fanns en anledning att ha regler då det inte fanns något problem med användningen. I kontrast till detta fanns det också en förälder som tyckte att det var ett problem i hemmet och hade därefter regler och andra förhållningsstrategier för sitt barn att förhålla sig till.

Källförteckning

Akram, W., Kumar, R. (2017). A study on positive and negative effects of social media on society. [Elektronisk] Vol 5, Issue 10.

Tillgänglig: https://www.researchgate.net/profile/Waseem-Akram-19/publication/323903323_A_Study_on_Positive_and_Negative_Effects_of_Social_Media_on_Society/links/5ab1c064a6fdcc1bc0bfefef/A-Study-on-Positive-and-Negative-Effects-of-Social-Media-on-Society.pdf [2022-05-17]

Appel, M. (2021). Så får föräldrar full kontroll på barnens mobiler. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<https://www.lararen.se/grundskollararen/uppkopplat/sa-far-foraldrar-full-kontroll-pa-barnens-mobiler>

[2022-05-17]

Bergin, E. (2021). "Tvivlar på att Instagram är säkert för en 10-åring". [Elektronisk] *Svenska dagbladet*, 26 oktober.

Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/Xq48Jb/tvivlar-pa-att-instagram-ar-saker-for-en-10-arig>

[2022-04-10]

Best, P., Manktelow, R.,

Taylor, B. (2014). *Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review*. [Elektronisk]

Children and Youth Services Review, 41: 27-36. Science Direct.

Tillgänglig:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740914000693?via%3Dihub>

[2022-05-17]

Denscombe, M. (2021). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. uppl. 4

Studentlitteratur.

Dorian, T. (2020) Affordance and Design. [Elektronisk]

Interaction Design Foundation. Interaction design foundation.

Tillgänglig: <https://www.interaction-design.org/literature/topics/affordances>

[2022-05-17]

Dorney, G. (2017). Digital natives, and the death of another millennial myth. [Elektronisk]

HMR, The news site of the Australian HR institute.

Tillgänglig:

<https://www.hrmonline.com.au/recruitment/digital-natives-death-another-myth/>

[2022-05-16]

Floridi, L. (2015). *The onlife manifesto - Being human in a hyperconnected era*. Oxford Internet Institute, University of Oxford. Oxford, United Kingdom.

Fuchs, C. (2021) *Social media, A Critical Introduction*. Uppl. 3. Sage Publication Ltd, London.

Hansen, A. (2019). *Mobilen - vår nya drog. Skärmhjärnan*. Bonnier fakta.

Hatzigianni, M. and Margetts, K. (2014) 'Parents' Beliefs and Evaluations of Young Children's Computer Use', *Australasian Journal of Early Childhood*, 39(4), pp. 114–122. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/183693911403900415> [2022-05-17]

Internetstiftelsen. (2021). *90-talisterna flitigast på sociala medier*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/sociala-medier/> [2022-03-01]

Internetstiftelsen. (2021). *Det digitala livets två sidor*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/inledning/> [2022-02-24]

Internetstiftelsen. (2021). *Föräldrar och barn på nätet*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/foraldrar-och-barn-pa-natet/#soi2021-13.1> [2022-02-28]

Internetstiftelsen. (2018). *Sociala medier används allt mer*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2018/sociala-medier/> [2022-02-23]

Internetstiftelsen. (2021). *TikTok används mest av de som går på högstadiet*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/sociala-medier/tiktok-anvands-mest-av-de-som-gar-pa-hogstadiet/> [2022-04-26]

Kowalski R. M., Limber . & Agatston P. W. (2008). *Cyber Bullying in the digital age*.

Blackwell publishing.
Malden, USA.

Manotipya, P. Ghazinour, K. (2020) Children's Online Privacy from Parents' Perspective. [Elektronisk]
Procedia Computer Science, Elsevier
Tillgänglig:
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.10.026>
[2022-05-16]

Marino, C., Gini, G., Vieno, A., & Spada, M.
(2018). The associations between problematic facebook use, psychological distress and well-being among adolescents and young adults: A systematic review and meta-analysis. [Elektronisk]
Journal of Affective Disorders, 226, 274-281. National library of medicine.
Doi: 10.1016/j.jad.2017.10.007

McGrenere, J., Ho, W. (2000). Affordances: Clarifying and Evolving a Concept. [Elektronisk]
Proceedings of the Graphics Interface 2000 Conference.
Tillgänglig:
https://www.researchgate.net/publication/221474920_Affordances_Clarifying_and_Evolving_a_Concept
[2022-03-20]

McCrae, N., Gettings, S., & Purssell, E. (2017). Social Media and Depressive Symptoms in Childhood and Adolescence: A Systematic Review. [Elektronisk]
Adolescent Res Rev 2: 315-330.
Doi: 10.1007/s40894-017-0053-4

Norman, D. (1999). Affordance, Conventions and Design. [Elektronisk]
University of California, San Diego. Research Gate.
Tillgänglig:
https://www.researchgate.net/publication/202165710_Affordance_conventions_and_design
[2022-02-22]

Odgers, C.L., Jensen, M.R. (2020). Annual Research Review: Adolescent mental health in the digital age: facts, fears, and future directions. [Elektronisk]
Journal of Child Psychology and Psychiatry. The association for child and adolescent mental health.
Tillgänglig: Doi:10.1111/jcpp.13190
[2022-04-06]

Paweena, M. & Kambiz, G. (2020). Children's Online Privacy from Parents' Perspective. [Elektronisk] *Advanced Information Security and Privacy Lab*

State University of New York, Canton, NY, US.

Tillgänglig:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050920322924>

[2022-05-16]

Prensky, M. (2001). *Digital natives, digital Immigrants Part 1*. [Elektronisk]
Vol 9, Nr 5. pp 1-6. Emerald insight.

Tillgänglig:

<https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

[2022-05-16]

Prensky, M. (2001). *Digital natives, digital Immigrants Part 2: Do they really think differently?* [Elektronisk]

Vol 9, Nr 6. pp 1-6. Emerald insight.

Tillgänglig:

<https://doi.org/10.1108/10748120110424843>

[2022-05-16]

Rainer, T. S., Rainer, J.W. (2011). *The Millenials, connecting to Americas largest generation*. [Elektronisk] Uppl. 1. B&H Publishing group.

Nashville, Tennessee. Google books.

Tillgänglig:

https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=yKy4AwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR9&dq=millennials&ots=9tXpiz4kdE&sig=b4kM06DVTFKTzxybIO7lZg3d1tM&redir_esc=y#v=onepage&q=millennials&f=false

[2022-05-16]

Selwyn, Neil. (2009). *The digital native - myth and reality*. [Elektronisk]

Institute of Education, University of London. Emerald insight.

Tillgänglig:

<https://tefkos.comminfo.rutgers.edu/Courses/Zadar/Readings/Selwyn%20dig%20natives,%20Aslib%20Proceedings%202009.pdf>

[2022-03-15]

Statens medieråd. (2019). *Småungar & medier*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<https://www.statensmedierad.se/download/18.1ecdaa0017633a0d6666153/1607512034789/Småungar%20och%20medier%202019%20tillganglighetsanpassad.pdf>

[2022-02-28]

Statens medieråd. (2020). *Ungar & medier*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf

[2022-02-28]

Statens medieråd. (2021). *Ungar & medier*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf

[2022-03-10]

Suicide zero. (2022) *Psykisk ohälsa*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<https://www.suicidezero.se/psykisk-ohalsa>

[2022-03-10]

Trost, J. (2010). *Kvalitativa Intervjuer*. Uppl. 4.

Studentlitteratur.

Trost, J., Levin, I. (2010). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*.

Studentlitteratur

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer*. [Elektronisk]

Stockholm, Elanders Gotab.

Tillgänglig:

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

[2022-03-20]

Bilaga 1: Intervjuguide

Introduktionsfrågor

- Hur ser er familjesituation ut?
- Hur många barn har du?
- Hur gamla är dina/ditt barn?
- Tjej/kille?
- Vad tycker ditt/dina barn om att göra?

Öppna frågor

Har ditt/dina barn en smartphone/platta/dator?

- Vad gör ditt/dina barn på sin på dessa?
- Gör de olika grejer? *(Om de har barn i olika åldrar)*
- Varför vet/tror du det?
- Vilka appar, hemsidor, spel använder dem?
- Varför använder dem dessa "medier" och vad kan man göra där?
- Varför tror du att dessa aktiviteter känns meningsfulla för ditt barn?
- Hur ser ditt användande ut av smartphone/platta/dator jämfört med dina barn? Skiljer det sig eller ser det hyfsat likadant ut?

Hur tycker du som förälder att man ska förhålla sig till barnens användning?

- Varför tycker du så?
- Skulle du kunna förändra eller förbättra ditt egna förhållande till barnens användning?

Hur tänker du kring regler vad gäller användning av mobil/platta/dator?

- Om det finns regler, varför har ni dem? När infördes dem? Tycker du att dem följs eller inte? Hur hade du önskat att det såg ut?
- Om det inte finns regler, varför har ni inte det?
- Har ni som föräldrar en gemensam syn på reglerna, eller följs dem olika?
- Görs det kontroller? Exemplifiera i så fall hur de kan se ut.
- Varför görs kontrollerna? *(Om de gör det, handlar det om oro? För vadå?)*
- Hanterar ni situationen olika mellan barnen? *(Om de har barn i olika åldrar)*
- Skulle du vilja ändra eller hantera regler på ett annat sätt?

Finns det något som du skulle vilja tillägga innan vi avslutar intervjun?

HÖGSKOLAN VÄST
Institutionen för ekonomi och IT
Avdelningen för medier och design
461 86 TROLLHÄTTAN
Tel 0520-22 30 00
www.hv.se